



Manual del futuro escritor

Ficcions
Laboratorio de creaciones literarias

ÍNDIX

Què és la novel·la?.....	Pàgina 3
El procés creatiu de la idea.....	Pàgina 4
Començar la història.....	Pàgina 5
Els personatges.....	Pàgina 6
Com construir una escena?.....	Pàgina 7
La importància de l'escaleta.....	Pàgina 8
L'evolució de la trama.....	Pàgina 9
Punt i final.....	Pàgina 10
Consells d'última hora.....	Pàgina 11

QUÈ ÉS LA NOVEL·LA?

Segons ens explica la wikipedia, la novel·la és un gènere literari narratiu, generalment en prosa i d'una extensió, que pot ser considerable, on s'expliquen uns fets de ficció a partir d'uns personatges, una ambientació, un narrador i un punt de vista.

El mot novel·la és un manlleu de l'italià novella (nova, novella). Tanmateix, l'italià novella designa una narració curta, una mica més llarga o complexa que un conte o relat, el que se sol anomenar en català novel·la curta o novel·leta. En italià, com en altres llengües es diferencia novella de romanzo (la novel·la catalana), diferencia paral·lela a la del francès nouvelle/roman. Els intents per delimitar els dos gèneres no han estat reeixits a causa de la varietat d'opinions dels crítics: la majoria coincideixen que l'extensió mínima d'una novel·la contemporània ha de ser aproximadament d'unes 50.000 paraules.

La novel·la és un conjunt de mots que ens expliquen el pas d'uns personatges d'una situació inicial a una altra de final on les coses han variat a través d'una sèrie de fets desenvolupats en el temps. Aquests fets són contats per una veu que anomenem narrador. En aquest sentit podem dividir la novel·la en diferents parts: Plantejament, nus i desenllaç que ve definit pel clímax que és el moment de màxima emoció per part del lector i màxima tensió per part dels personatges.

La novel·la és el gènere més fecund de les lletres occidentals i dels segle XXI a través de les seves diferents formes: intriga, aventura, terror, ciència ficció, fantàstica... Però la principal característica del gènere és que està formada per una acció, una veu narrativa i personatges en el temps.

EL PROCÈS CREATIU DE LA IDEA

Isaac Asimov ens diu que el primer pas per a un escriptor és llegir els millors clàssics (entre els que destaca Charles Dickens) i el segon pas és escriure amb correcció gramatical. Els grans clàssics sempre ens poden aportar idees de cara a les nostres creacions literàries i la importància d'escriure correctament és la necessitat de repassar el text escrit ja que sempre es pot millorar i corregir alguns errors que podem cometre sense adonar-nos-en.

La part més complicada del procès d'elaboració d'una novel·la és el principi: cal tenir una idea principal que ens pot servir com a punt de partida per començar. Molts escriptors han estat davant d'un full blanc de paper i han tingut la impressió de sentir-se bloquejats, sense res concret que explicar o sense ser capaços de dir amb paraules allò que tenen al cap.

La millor manera de sortir-se'n d'aquest bloqueig és escriure el primer que se us passi pel cap sense fer cas si té sentit o no, només cal escriure sense por... (de fet hi ha molts escriptors que sempre van amb una llibreta a sobre i apunten les idees que els hi sorgeixen espontàniament). Un altre sistema que fan servir els grans escriptors és l'associació d'idees dispars que es confronten i que posen en funcionament idees noves.

Altres escriptor més disciplinats s'obliguen a escriure tots els dies a la mateixa hora i al llarg del mateix temps que pot ser una o dues hores però sempre després de dinar, abans d'anar a dormir o pot ser a primera hora del matí. Un novel·lista que va obtenir el premi Nobel destaca que quan la inspiració ens visita, ens ha de trobar treballant però també podem moldejar-la i aconseguir que ens trobi en el moment adequat si som constants en el nostre horari.

COMENÇAR LA HISTÒRIA

Tota història, o gairebé tota, comença amb un o diversos protagonistes que viuen la seva realitat aliens al que els succeirà. Tenen les seves rutines, les seves feines, els seus problemes... Poden viure a la Roma Imperial, als carrers de la Barcelona actual o al Buenos Aires de l'any 2197. Tant és. A la introducció es construeix una diegesi (conjunt de normes d'una narració que permeten o no determinades realitats) en la qual es presenten als personatges, les seves realitats i s'assenten les bases de les normes narratives.

I, enmig d'aquesta quotidianitat (que pot ser la guerra del Vietnam o un institut adinerat de Mèxic DF), alguna cosa passa, alguna cosa canvia. Aquest fet, és el motor de la història, que mou els personatges cap al seu destí. I aquest canvi pot ser espectacular o poc excepcional, per a nosaltres però es converteix en l'espurna que encén la metxa de la història. El detonant arrenca l'acció de la història.

Podem començar pel detonant o esperar 100 pàgines per escriure'l però, sigui com sigui, hem de presentar als nostres protagonistes i les seves circumstàncies. Tant si la nostra protagonista és una mestressa de casa fastiguejada de la monotonia com si és una cowboy espacial, els lectors han d'entendre la seva realitat per acceptar el detonant.

A partir d'aquí, el personatge passa per una fase de crida a l'acció. El detonant arrenca l'acció però el personatge ha de decidir si segueix les passes del seu destí o segueix amb la seva normalitat (moltes vegades, el detonant és tan potent que aquest retorn és impossible). Aquest pot evitar aquesta crida tant com l'escriptor o la trama ho permetin, però les circumstàncies el portaran a enfrontar-se a la seva història.

ELS PERSONATGES

No existeixen novel·les sense personatges. Fins que no surten a escena l'acció no comença i la història és com un poble fantasma o un desert. Tenir un bon argument és fundamental, però qui ho viu, qui ho duu a terme és el que ens fa guanyar al lector per a que s'enganxi al nostre relat fins que s'acabi.

Crear un personatge que enganxi al lector és complicat però una de les claus és aconseguir que el lector s'identifiqui amb ell, amb les coses que li passen i els problemes que li sorgeixen. Un truc per obtenir un personatge creïble és realitzar una fitxa amb tota la informació necessària:

Nom: Un aspecte molt important al que hem de parar atenció.

Biografia: Més profunda com més protagonisme tingui el personatge.

Biologia: Trets físics generals i dades particulars o distintius del seu aspecte.

Psicologia: El món interior. El seu passat. Caràcter, temors, metes i anhels.

Entorn: Els llocs en els que se sol trobar.

Interacció: Forma de parlar i de relacionar-se amb el món.

COM CONSTRUIR UNA ESCENA?

Quan sentim la paraula escena relacionem el concepte amb el teatre o el cinema. Però no oblidem que l'escena és la base de la novel·la. És la unitat narrativa completa més petita d'una obra literària i, aprendre a escriure-les amb destresa, ens convertirà en grans escriptors. Una escena és una unitat narrativa que explica una acció que succeeix en un espai i un temps determinat. Una escena no és més que cadascuna de les subdivisions que donem a un capítol. Engloben moments i llocs concrets i, fins i tot, una continuïtat en els personatges que apareixen. Però això no implica que hàgim de considerar una escena a cadascun dels canvis que decidim fer en aquests tres elements.

Tota escena ha de tenir un objectiu clar dins de la trama. No cal que en cadascuna d'elles hi hagi un esdeveniment extraordinari o succeeixi un gran canvi, però sí que hem de tenir clar en què beneficia a la història. A més, tota escena ha de tenir un conflicte, per petit que sigui.

Aquests mínims dilemes o problemes que els personatges han de superar doten l'escena d'interès i ritme. Això també implica que els seus personatges tindran un objectiu dins de l'escena (diferent del de la pròpia escena). Inclús les escenes més descriptives poden arribar a tenir el seu petit conflicte. Una escena també pot suposar una reacció al conflicte de l'anterior. Aquest mateix genera el conflicte de l'escena de "reacció" i, moltes vegades, suposen un pont cap a una altra escena o inclou un gir inesperat en la trama.

És necessària l'escena? Aquesta pregunta és molt important ja que ens portarà a decidir si una escena té sentit o no dins del global. A cada escena ens hem de plantejar: És realment necessària? Si l'eliminem, la història té sentit? Què aporta? Respondre sincerament a aquestes preguntes ens ajudarà a que la nostra novel·la guanyi o no ritme.

NO OBLIDIS L'ESTIL...

Ja hem dissenyat l'estructura de la història, els personatges, el punt de vista... i estem escrivint. Però, sovint, passem per alt un dels factors clau en el procés d'escriptura: l'estil. La història i la seva evolució són importants, però també ho és el text en si. Fem servir molts adjectius? Molts verbs? La nostra literatura té un ritme àgil o més aviat contemplatiu? Aquestes són característiques que apareixeran de manera innata quan escrivim. Però cal tenir en compte dues coses:

No han de ser bones decisions per als nostres textos. Hem de pensar si s'adapten al tipus d'història que tenim entre mans, si hem de corregir-les o matisar-les. Per això, és molt important la correcció, les relectures de l'escrit amb un esperit crític, ser capaços de distanciar-nos dels nostres textos.

L'estil d'un escriptor, sobretot si és novell, evoluciona durant el procés d'escriptura d'una novel·la. La història, els personatges, ens duen a estructures gramaticals, paraules, diàlegs que creixen i evolucionen a mesura que aprofundim en ells. De nou, les revisions han de servir per agafar el millor de cada part de la novel·la i unificar criteris.

Finalment, parlarem d'un dels grans errors dels escriptors novells: la imitació. Moltes vegades ens perdem en la voluntat de ser com algú i no treballem una cosa importantíssima: ser escriptors amb una veu pròpia. Per trobar la nostra pròpia veu, cal llegir molt i aprendre dels millors. Però no tinguem por a ser, a crear, a trobar-nos. El nostre estil ha de ser el que decidim.

ELS ESPAIS DE LA TEVA NOVEL·LA

Quantes vegades has creat un espai per als teus relats amb el simple objectiu d'escenificar els conflictes de les teves històries? No podem caure en el clàssic error d'infravalorar el seu poder dins les nostres novel·les.

Quan definim on van succeir els fets de la història, moltes vegades ho fem a partir del que necessita el protagonista o algun dels secundaris: una llar, un lloc de treball, una selva on viure aventures... Però aturem-nos un moment. Posem que estem treballant amb la idea de construir un bar on tindrà lloc un dels moments més importants de la trama: com dotar-lo d'una vida pròpia que augmenti la tensió de l'escena? Dotant-li un objectiu.

Una altra manera de dotar-los de personalitat consisteix en construir-los a semblança dels protagonistes que ho poblaran i dotar-lo d'una vida pròpia que complementi a la dels personatges. Un lloc pot ser fosc, lluminós, feliç, tètric... D'entrada, la llar de Dràcula no serà una casa a la platja a Formentera, però construir-li un soterrani en els baixos fons de Londres tampoc aporta res a la història.

Vegem com podem fer servir l'estratagema contrària perquè els espais guanyin protagonisme en les nostres històries. És un clàssic utilitzar el mètode peix fora de l'aigua per augmentar o potenciar els conflictes del protagonista. Tornem a l'exemple de Dràcula. Imaginem que viu en una casa a Formentera de la qual només pot sortir, evidentment, de nit. Si el somni del vampir, imaginem, és banyar-se a la llum del dia i té el mar davant de la finestra, la casa es converteix alhora en el seu refugi (objectiu de l'espai) i la seva presó (antagonisme a les aspiracions del protagonista).

LA IMPORTÀNCIA DE L'ESCALETA

Una escaleta és una eina narrativa tècnica en la qual es defineixen aquells elements que componen totes i cadascuna de les escenes (part d'una obra dramàtica durant la qual romanen els mateixos personatges i lloc) d'una novel·la. Així doncs, i dins de l'ordre en què es van a succeir en el manuscrit final, ens serveix per ordenar espais, personatges i fets. De fet, Silvia Adela Kohan en 'Per escriure una novel·la' la defineix com la carcassa d'una història. L'escriptora apunta una idea interessant: elaborar un document d'aquest tipus ens ajudarà a confirmar o desmentir que l'ordre amb el qual hem pensat la història és adequat.

Ja tenim la trama escrita i tots tenim imatges clares de moltes de les escenes de la nostra novel·la. Segur que hem visualitzat com comença, moments emotius, el clímax, algunes parts que ens encanten... Hem escollit un model cinematogràfic que és perfectament aplicable a la novel·la. De fet, en el món del cinema hi ha dos tipus d'escaletes: la tècnica i la literària (en la qual ens basem). La principal diferència és que la primera conté molts detalls tècnics que el director afegeix a la literària, més centrada en la història.

ESCENA 1 - DATA - LLOC

Personatges:

Objectius: (es defineix quin objectiu té aquesta escena dins de la història)

Escena:

L'EVOLUCIÓ DE LA TRAMA

En aquesta part de la nostra història, els personatges, presentats a la introducció, s'enfreten als seus desitjos i persegueixen els seus objectius empesos pel detonant. La història i ells mateixos evolucionen i generen aquest interès en el lector que fa que es quedi fins al final i que, un cop acabat, recomanin el llibre a tots els seus coneixuts. Vegem en què consisteix el nus.

El nus és on es desenvolupa el conflicte de la nostra història. El conflicte són el conjunt d'obstacles que els personatges han de superar abans del tancament de la història. Els conflictes poden ser externs, en els quals el protagonista lluita contra un altre personatge (la societat, les forces de la natura...) o interns quan el protagonista lluita contra les seves pors o algun element del personatge que l'impedeix aconseguir els seus objectius.

Ja tenim un inici. Com seguim construint la història? Creant canvis constants que sorprenguin i facin evolucionar la història. Sigui com sigui, aquests canvis a la història que sorprenen al lector i que suposen, cadascun d'ells, un nou obstacle per salvar, dotaran la nostra obra de ritme i ens enllaçarà, sempre d'una manera coherent, amb el final. Així doncs, podríem dir que els girs són fets inesperats que viren la direcció de la trama i que componen el conflicte.

Una història pot tenir tants girs com l'escriptor vulgui i condiciona el ritme de la mateixa. Pensem que depèn de moltes coses: del to de la novel·la, del gènere (un thriller demana canvis constants, potser una novel·la realista no tants...), de l'estil de l'autor, de les necessitats de la pròpia història...

PUNT I FINAL

Bé acaba el que bé comença. I, per tancar una història, hi ha una sèrie de conceptes tècnics que ens poden ajudar a construir la nostra novel·la, dotar-la de ritme i que totes les seves parts tinguin sentit.

CLÍMAX

El clímax és la part obligatòria de la història. A partir del conflicte inicial els espectadors han estat anticipant amb creixent realisme l'escena en la qual el protagonista es trobarà cara a cara amb les forces antagonistes més poderoses i centrades de la seva existència. El clímax ha de plantejar un veritable dilema. Segons com es decideixi el protagonista en aquest moment, ens donarà la visió més important de la seva naturalesa més profunda, l'expressió última de la seva humanitat. Tot clímax ha de respectar la versemblança, la coherència interna del relat i no acudir al "i de sobte" posant una cosa tan inesperada en la història que resulti postissa, increïble, per no adequar-se al caràcter dels personatges.

EL FINAL DE LA HISTÒRIA

Ja hem construït el nus de la nostra història i hem fet passar als seus protagonistes per una sèrie d'obstacles i aventures que han dificultat la consecució dels seus objectius. Però tot això no té cap sentit si no tenim clar, des del principi, quin és el nostre final. Tot i això, quan escrivim amb un final predeterminat, amb una direcció, aquesta pot canviar sense afectar del tot la història. Però justament, aquesta direcció traçada, ens ajudarà a detectar quins canvis cal fer perquè tot sigui coherent. No tinguem por a concloure la nostra història amb un final comú, o sorprenent, o dur, o fins i tot humorístic si s'escau i ens ve de gust. Pensem sobre què li agradarà al nostre lector, què espera després de llegir totes aquesta pàgines, però també deixem-nos portar per la imaginació i busquem aquest tancament que ens enorgulleixi.

CONSELLS D'ÚLTIMA HORA

No us heu de posar pressió: No pensem que escriure'm l'obra de la nostra vida. Moltes coses influeixen a la nostra feina: la qualitat, tenir un estil i explotar-lo, tenir una maduresa suficient per abordar els temes de la nostra novel·la amb profunditat... Tots aquests factors impliquen temps, ofici i aprenentatge. Per escriure bé cal llegir molt i reescriure més.

Escriure sobre allò que coneixem: Recursos, somnis, experiències viscudes, olors... tots són una font perfecta per començar una història. Si escrivim sobre algo que desconeixem serà molt difícil que la nostra novel·la sigui creïble.

Una llibreta pot ser el vostre millor amic: Qualsevol estímul exterior ens pot generar una idea: una pel·lícula, un quadre, una pintada al carrer... Però la memòria no acompanya als nostres pensaments més íntims. Hi ha una solució molt senzilla: portem sempre una llibreta a sobre. O apuntem les idees al telèfon.

El nostre món és una font d'inspiració: Escoltem les històries dels amics, les converses a la platja, al metro, asseguts en un parc... Parem atenció a què es parla i, sobretot, com s'explica. Som una gran font de trames, però sobretot d'expressions, vocabulari, recursos per reflectir la parla d'un tipus de persones...

Jugar amb els narradors és un exercici molt productiu: Escrivim, per exemple, un conte. I quan estiguem satisfets amb ell, l'hem de reescriure des d'un altre punt de vista. El de l'antagonista, per exemple. El d'un secundari. O algú que veu tot el que passa des d'un balcó. Si ho hem escrit en primera persona, passem a tercera... És una gran manera de practicar punts de vista.

Ficcions
L'aventura de crear històries



amic

mitjans d'informació
i comunicació